

ACC. N:R M. 14883: 1-9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Fabian Karlsson, Väckelsång
Härad: Konga Berättare: " " "
Socken: Väckelsång Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1959 Född år 1894 i Väckelsång

*1 del och andra finrum. s. 1-9.
(skiss a sid. 9.)*

Lu F 112

22/12-59

Sal och andra finrum.

Denna uppteckning rör gårdar om $\frac{1}{8}$ och $\frac{1}{4}$ mantal. Benämningen sal har nog till-
först på 1900-talet. På gårdarna voro bostads-
husen från 1800-talet senare hållet van-
ligen byggda i två våningar och både
våningarna voro alldeles lika ordnade
med rummen. Det stora rummet på
övre våningen kunde ibland benämnas
sal, man sade "äppe på salen". Det rum-
met upptog hela ena ändan av den
våningen. På den andra sidan om "faste-
vinden" voro i den ändan av huset
två kammar. I den större kammaren,
som var mot framsidan av huset,
bestod möblerna vanligen av sängar, en
1. bänk och några stolar. I den mindre

Lug 112

1

Kammaren mot baksidan av huset hade man kläder och kistor och den kunde benämnas antingen "klädkammare" eller "kistekammare". Rummet i mitten över köket var förrådsrum där man hade mjöl, bröd och sovel m. m.

Den nedre våningen var som nämnts lika den övre med förstuga och kök på mitten och ett stort rum mot ena gaveln och tre mindre kamrar mot den andra. Det stora rummet brukade kallas "stuan" och var vardagsrum. Det var stora familjer förr och vardagsrummet var mest möblerat med sängar och soffor, ty det var familjens gemensamma sovrum.

Den stora kammaren på andra sidan förstugan var vanligen gårdens fön-
2. rum, där man släppte in besökande

och gästar. Tidokammaren användes till
litet av varje. Där var på 18de sällan någon
eldstad. Längre fram på 1900-talet började
man använda rummen på övre våningen
som sovrum. Då blev stugan, det stora
rummet på nedre botten, som sal eller
finsrum och den stora kammaren fick
vara vardagsrum.

Var den stora kammaren finsrum, så kunde
ju där ej rymmas så många möbler.

Flammets bästa möbler stodo i finsrum-
met. Den förnämsta möbelen var nog
en chiffrage. Den var polerad och för-
sedd med fina inläggningar innanför
klaffen. I en sådan gammal möbel
brukas vanligen finnas en eller flera
lönslådor. I kammaren brukade också stå

3. en "dragkista" (byrå) och på den en finspegel.

Vid fönstren stodo små bord och mitt
på golvet ett rundbord. Senare tillkom
vid det ena fönstret ett skrivbord.

En klädd soffa fanns också i finrummet
samt några stolar: Klädda stolar
voro rätt sällsynta. På bordet stod en
finare lampa. På golvet låg de finaste
hemoärda träsmattorna, vilka vanligen
toges bort under sommartiden.

Eller "stuan", det stora rummet blev
finrum, flyttades de bästa möblerna
dit och utökades med mera.

Chiffonjen och byrån med spegel fingo
stå längst fram på ömse sidor om
gåvelfönstret. I bland kunde de ställas
snelt om hörnen där framme. Den klädda
soffan stod infill främre sidan vid
4. dörren från förskugan och vid bakre

väggen stod vanligen en skänk.
Och på golvet hade man ett stort bord
och över bordet hängde en finare lak-
tampa med glaskläppar. Vid fönstren stodo
småbord och blomställ. Flera stolar, åt-
minstone en sex stycken stodo här och
var vid väggarna. Hade man karnstolar,
så stodo dessa längst fram. I början
av 1800-talet kommo pinnstolarna och
dessa brukade köpas på Växjö marknad.
Pinnstolarna ansågs då som fina i
möbleringen. Gungstol kom ungefär sam-
tidigt till en del ställen. Gungstolen
ställdes rej mot någon vägg utan längre
ut på golvet. En orgel köptes rej av
någon förrän på 1750-talet. Den räknas
nu då som finrummet alla för-
nämnda möbel för att den var sällsynt.

På väggarna hängde några tavlor, som vanligen hade religiösa motiv. Omkring år 1910 började man med "utsydda" (broderade) väggbonader, så en sådan brukade finnas på väggen ovanför soffan. På någon vägg kunde finnas en hylla med prydnadsaker och på chiffernjen och skänken stodo vasar och snäck-samar. I spisens spjäll hängde ett broderat spjällband. I äldre tid var den vanligaste spisen en öppen sådan med vålod murkåpa. Den ersattes sedan med en s.k. rörspis och vid 1800-talets slut kom den finare kakelugnen, som brukade kallas pottugn.

6. De finare polerade möblerna gjordes

av ortens färsnickare. I flera hem hade man tillverkat möbler själva, ty det fanns en hel del människor som voro kunniga i snickeri. Det var många pojkar som försökte sig på sådant under senare hälften av 1800-talet. Många möbler voro äroda släktmöbler. Benämningen antika har kommit först på 1900-talet. Att köpa möbler från möbelhandlare har man ej gjort förrän längre fram på 1900-talet.

De första tapeterna är från början av 1800-talet. Väggarna voro då klistrade med ett blågrått papper, som målats med gulaktig bottenfärg och med schablonmålning i bleka färger, mest blått, rött och gult samt ibland även brunt.

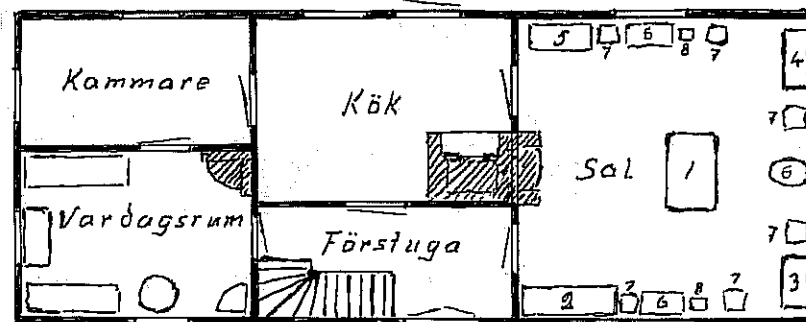
7. Senare kommo tryckta tapeter, möjligen

efter år 1850 här i denna bygden.
(Tapetproven har en gång sänk till
Nordiska Museet).

Under senare hälften av 1800-Talet
kunde i finare hem taket i salen, fönster-
rummet, vara oljemålat och försedt med
dekorationer, en bred bård med blommor
utefter kanten och hörnmonster samt
mitt i taket omkring hängslampan
en såd fin blomsterdekoration.

En målare som utförde vackra dekora-
tioner både i salstak och på tambur-
väggar var Petter Daniel Karlsson från
Höbyle socken, senare boende i Tingås socken.

De vanligaste krukväxterna fanns i
tiden voro myrten, "krucialium" (rosengerani-
um), "suälåggare" (pelargon) och balsamin.

- 1 Bord
- 2 Soffa
- 3 chiffonje
- 4 Byrå
- 5 Skänk
- 6 Bord
- 7 Stolar
- 8 Blomställ

Finrummets möblering.